

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra psychologie

Teze bakalářské práce

**Možnosti a limity přeshraniční spolupráce a podpory
minoritní etnické skupiny Lužických Srbů**

Veronika Vélová

© 2015 ČZU v Praze

Možnosti a limity přeshraniční spolupráce a podpory minoritní etnické skupiny Lužických Srbů

Souhrn: Lužičtí Srbové jsou autochtonní etnickou menšinou žijící ve spolkové zemi Sasko a Braniborsko v Německu. Obývají území Horní a Dolní Lužice. Dnes se počet Lužických Srbů odhaduje asi na 60 tisíc. Navzdory nízkému počtu příslušníků jsou Lužičtí Srbové svébytným národem, který se může opřít o svou bohatou historii, národní umělce, tradice a především o vlastní jazyk, tedy lužickou srbštinu. Velice významná je pro Lužické Srby spolupráce s Českou republikou. Ukázkou této spolupráce je projekt „Městská knihovna Varnsdorf – Setkávání přes hranice“ finančně podpořený Evropskou Unií. Cílem práce je na základě vlastního výzkumu zodpovědět výzkumné otázky, tedy zda lze i v budoucnu předpokládat zájem o podobné projekty založené na spolupráci Varnsdorfu a Lužice či nikoliv, a jaké změny by účastníci a zadavatelé projektu uvítali.

Klíčová slova: etnická minorita, historie, kultura, Lužičtí Srbové, Milan Hrabal, projekt, přeshraniční spolupráce, Varnsdorf

1. Úvod

Tematiku přeshraniční spolupráce a podpory minoritní etnické skupiny Lužických Srbů jsem jako téma své bakalářské práce zvolila především proto, že pocházím z města Varnsdorfu (v Lužici se používá ekvivalent Warnoóicy), kterému se ve čtyřicátých letech minulého století pro jeho mimořádné prolužické aktivity přezdívalo „české okno do Lužice“. Na tuto tradici v posledních dvou dekádách Varnsdorf úspěšně navazuje. Druhým, významným důvodem pro výběr tohoto tématu je fakt, že problematika etnických minorit koresponduje s náplní mého studijního oboru, tedy Hospodářská a kulturní studia. Zároveň bych touto prací ráda dostala problematiku Lužických Srbů do povědomí širší veřejnosti, jelikož jsou to Slované jako my, a proto máme mnoho společného.

2. Cíl práce a metodika

Cílem této bakalářské práce je představit a prostřednictvím samotných účastníků zhodnotit přínos projektu „Městská knihovna Varnsdorf – Setkávání přes hranice“. Tento projekt byl postaven na přeshraniční spolupráci Města Varnsdorf (tzv. leadpartner) a Lužice (projektovým partnerem byl Svaz lužickosrbských umělců). Na základě získaných informací od účastníků projektu je možné posoudit, zda lze i v budoucnu předpokládat zájem o podobné projekty založené na spolupráci Varnsdorfu a Lužice či nikoliv. Zároveň lze navrhnout možná zlepšení pro příští projekty.

Dílním cílem práce je také ukázat, jak může projekt podpořený z fondů Evropské Unie pomoci při realizaci záměrů a cílů podpory minoritní skupiny Lužických Srbů.

Základním zdrojem informací pro teoretickou část práce byla metoda studia dokumentů. Metody studia dokumentů bylo užito především pro získání všeobecných znalostí k danému tématu. Pro sběr potřebných dat v praktické části této bakalářské práce jsem využila kvalitativních metod, konkrétně dotazníku a polostandardizovaných rozhovorů.

Dotazník obsahoval 12 položek a byl zodpovězen celkem 105 respondenty. Větší část respondentů tvořili studenti z varnsdorfského gymnázia a ze ZŠ Jiříkov. Dalších jednadvacet respondentů vyplnilo dotazníky v Městské knihovně ve Varnsdorfu. Polostandardizované rozhovory byly ve většině případů realizovány formou osobního setkání. V případě několika dotazovaných byly z důvodu velké časové vytíženosti rozhovory provedeny pouze prostřednictvím e-mailové komunikace.

3. Zhodnocení výsledků

Projekt byl v rámci praktické části hodnocen ze dvou pohledů. Jeden pohled tvoří cílová skupina, tedy návštěvníci projektu. Druhý pohled je tvořen zadavateli projektu, tedy jeho realizátory. Z řad realizátorů jmenujme alespoň autora projektu, Milana Hrabala.

Studenti i respondenti z veřejnosti se shodli na tom, že by v dalších podobných projektech uvítali více osobních setkání s Lužickými Srby či výjezdy do Lužice. Domnívají se, že by si tak k Lužickým Srbům vytvořili silnější citové vazby a lépe by je poznali. Právě častější osobní kontakt je jediné zlepšení, které respondenti navrhovali.

Z celkového počtu 105 respondentů (je započítána i odpověď lužickosrbského respondenta Samuela) by se jich 74 podobného projektu znovu rádo zúčastnilo. 24 respondentů o podobný projekt zájem nemá. Jedná se zejména o respondenty z varnsdorfského gymnázia, kteří nejčastěji uvedli, že je tato tematika nezajímá. Pět respondentů by se rozhodlo na základě konkrétní náplně projektu, dva respondenti na otázku, zda by se podobného projektu znovu zúčastnili, neodpověděli.

Z rozhovorů či e-mailové komunikace s realizátory projektu je patrné, že své účasti v projektu nikdo nelituje. Ať už měli dotazovaní jakýkoliv důvod pro účast v projektu, na jednom se všichni shodnou – šli by do toho znovu. Negativně hodnotí většina dotazovaných spolupráci s projektovým partnerem, který se na projektu nepodílel tak, jak se očekávalo.

Přínos projektu „Městská knihovna Varnsdorf – Setkávání přes hranice“ vidí dotazovaní zejména v prohloubení lužicko-českých vztahů, navázání nových kontaktů a seznámení se s literaturou a kulturou svých sousedů za hranicemi.

4. Závěr

Na základě výsledků dotazníkového šetření a na základě rozhovorů se zadavateli projektu z české a lužické strany mohu konstatovat, že zájem o spolupráci po obou stranách hranice je. Jednotliví dotazovaní zmiňovali určitá úskalí, přesto by však neváhali a další podobné akce se zúčastnili.

Jak se ukázalo v případě tohoto projektu, nejpodstatnější je pečlivý výběr projektového partnera. Jelikož se jedná o projekt založený na přeshraniční spolupráci, měli by se oba projektoví partneři zapojovat rovnou měrou.

V práci bylo taktéž ukázáno, jakým způsobem mohou fondy Evropské Unie přispívat k realizaci přeshraniční spolupráce s minoritní skupinou Lužických Srbů. Byly představeny jednotlivé překážky tzv. měkkého projektu, ať už z finanční či realizační stránky projektu. Hlavní překážky vznikaly na základě měnící se legislativy a nejednotnosti výkladů konkrétních ustanovení závazných pravidel pro čerpání finančních prostředků v rámci programu Cíl3/ Ziel3.

Jak již bylo řečeno, zájem o přeshraniční spolupráci mezi Lužicí a Varnsdorfem trvá. Podstatné však je, aby tuto spolupráci někdo udržoval, podněcoval ji. Řada respondentů i dotazovaných zmiňovala, že dnes vše stojí pouze na jedné osobě, a tou je Milan Hrabal. Samotný autor projektu však v rozhovoru řekl, že by se do dalšího projektu podobného rozsahu již nechtěl zapojit jako hlavní organizátor. Najde svého nástupce?

5. Seznam citované literatury

ČERMÁK, Radek a MAIELLO, Giuseppe. *Nástin dějin a literatury Lužických Srbů*. Vyd. 1. Brno: Středoevropské centrum slovanských studií, 2011, 359 s. Evropské obzory (Středoevropské centrum slovanských studií). ISBN 9788086735092.

ČERNÝ, Adolf. *Svatba u Lužických Srbů*. 1.Vyd. Praha: Nákladem spisovatelovým, 1893, 62 s.

HRABAL, Milan. *Hanka Krawcec: Výtvarné dílo / Tworjace wumęlstwo*. Varnsdorf: Městská knihovna Varnsdorf, 2011. 111 s. ISBN 978-80-86409-29-0.

HRABAL, Milan. *Lužičtí Srbové známí i neznámí: historie a současnost nejmenšího západoslovanského národa*. 1. vyd. Varnsdorf: Městská knihovna Varnsdorf, 2010, 34 s. Setkávání přes hranice, sv. 2. ISBN 9788086409214.

KULHÁNEK, Jaromír. *Lužici fandí nejen v Evropě, ale také v zámoří*. Děčínský deník, 21. 1. 2002, s. 9 [cit. 18. 2. 2015]

MAŠTÁLKO, Josef. *Lužičtí Srbové*. Vyd. 2. Česká Lípa: J. Kunstner, 1946, 31 s.

NOVOTNÁK, Miliduch M. *Lužičtí Srbové*. Vyd. 1. Praha: F. Kosek, 1945, 103 s.

NOWAKOWA, Lenka a LEDŽBOR, Rafael. *Velikonoce u Lužických Srbů - Jutry w Serbach*. Serbska kulturna informacija Budyšin [online]. [cit. 18. 2. 2015]. Dostupné z: http://ski.sorben.com/download_pdf/CZ/jutry.pdf

ŠATAVA, Leoš. *Jazyk a identita etnických menšin: možnosti zachování a revitalizace*. Vyd. 2., Ve SLONu 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009, 215 s. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), sv. 43. ISBN 9788086429830

VALENTA, Zdeněk. *Sewjeročęski spisowaćel wo Hance Krawcec*. Rozhled č. 12/2015. [cit. 18. 2. 2015]